

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi polji, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadeno na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIII.

V Ljubljani 28. vinotoka 1870.

List 43.

Pastirski list mil. Briksenškega škofa Vincencija Gasserja.

(Konec.)

To prigodbo moramo poslednjič in sicer prav posebno milovati in studiti v imenu katoliške cerkve. Vikši poglavar sv. cerkve ne smé nobeni deželski oblasti podložen biti, da more svoje svete dolžnosti prosto in brez vse zavire po Božji volji dopolnovati. To pa je le tedaj mogoče, če papež živi v mirnem posestvu svojega mesta in svoje dežele. O kolikošni žalostni nasledki so zadevali katoliško cerkev tiste čase, ko papeži niso imeli svojega mesta! To nam priča cerkvena zgodovina. Naj strašnejši teh žalostnih nasledkov so bile neveljavne ali dvomljive volitve papežev, splošno pohujšanje, razpori, ločitve, zaničevanje apostolskega sedeža in cerkve itd. Kar se je že zgodilo, se lahko še tudi zdaj zgodi; zato kličejo ter se grozijo vsi pravi katoličani pri tej silovitosti, ki se je zgodila v Rimu. Laški oblastniki so sicer obljubili, da bodo papeža, če jim tudi cerkveno deželo vzamejo, v tak stan postavili, da bojo svoje duhovsko gospostvo lahko, prosto, brez opovire spolnovali. Pa tem obljubam se prilega papeževa: „Vi ste pobeljeni grobi.“ Pa oni bojo te svoje obljube ravno takó malo spolnovali, kakor so spolnovali tolikokrat in slovesno storjeno obljubo, da ne bojo papežu s silo vzeli Rima. Oni bojo to svojo obljubo toliko bolj gotovo prelomili, kolikor bolj glasno nesramni listi (časniki) vpijejo, da mirno posestvo Rima ne bo laškemu ljudstvu tako dolgo zagotovljeno, dokler bo obstalo duhovsko gospostvo papeževo v Rimu; zatertje duhovskega gospostva papeževega bo še le tudi njegovo deželsko gospostvo končalo. Taka tedaj je v Rimu in z Rimom; to je poveršen, slab popis vzrokov, kateri nas morajo nagibati, da takemu silovitemu početju zoper sv. očeta na ves glas oporekujemo. Temu svojemu oporekovanju pa ne moremo nobene druge moči dati, kakor da s svojimi prošnjami Bogu silo delamo. Kakošna bodi molitev naša, v tem so nam sv. oče sami zgled in predpoda. Očitni listi tole pripovedujejo. Večer pred praznikom Mariinega rojstva (tedaj so papež že popolnoma poznali svojo nevarnost) so se podali sveti oče o mraku v cerkev sv. Petra. Veliko ljudstva, ki jih je vidilo tje iti, je skupej vrelo ter jih obdajalo. Pokleknilo so pred altarjem presv. Rešnjega Telesa in so dolgo časa molili z razprostertimi rokami in s povzdignjenimi očmi. Nó, spreljubi! delajmo tudi mi tako ob svetih molitevnihi urah pred svetim Rešnjim Telesom. „Pridite, molimo, in padimo na tla.. pred Gospodom“ (Ps. 94, 6). Po tej svoji molitvi so si dali sv. oče odpreti kapelico prečiste Device, ker je bila zaperta zavoljo vesoljnega zbora, in tam so pred podobo Božje Matere

z ljudstvom vred molili lavretanske litanije. S tem so nam sv. oče dali znamenje, s kolikim zaupanjem se moramo tudi mi ta čas, ko čolničju sv. Petra vihar in noč preti, ozirati na Marijo, morsko zvezdo, in nji, ki je pomoč kristjanov, splošne in posebne potrebe zročati. Združujmo se vsi v stanovitni in zaupljivi molitvi s klicanjem na pomoč: „Marija, prosi za nas!“ Po molitvi k Materi Božji so se podali sv. Oče k podobi sv. Petra, kjer so se s svojo sivo glavo podobi priklonili in njeno desno nogo kušnili. Po tem so na grobu sv. Petra pokleknilo, ter so molili molitev Urbana VIII, vsi ginjeni pa so izgovorili besede: „Večni Pastir! ne zapušaj svoje čede.“ Zbrano ljudstvo pa je odgovorilo: „Temuč ohrani jo po svojih svetih aposteljnihi v svojem vednem varstvu.“ Po tem zgledu se tudi mi pogostma podajajmo z duhom v Rim na grobe ss. aposteljnihi in v cerkev sv. Petra, ter priporočajmo Bogu po priprošnji šs. aposteljnihi cerkev in papeža. Morebiti sprosimo, da se bo kmalo zgodilo, kar v omenjeni molitvi Urbana VIII Bog obeta, kjer govori, rekoč: „Kedar duhovstvo in krajevstvo v solzah vidim, sem precej nagnjen k usmiljenju, kakor bi bil k sočutju ginjen.“

Prejden sklenem ta pastirski list, se obrnem k bolj prijazni reči, namreč k dopisem katoliških društev, ktere v njih z besedami hvaležnosti in veselja izrekujejo vdanost določilom vesoljnega vaticanskega zbora sploh, posebej pa vdanost uku zastran papeževe nezmotljivosti. Spreljubi v Gospodu! Nad to vdanostjo in nad veselo sprejemo tega verskega uka, namreč nad nezmotljivostjo papeževega uka, nisem nikoli dvomil. Dobro sem se zavedel, ko sem se v Rimu za ta verski uk poganjal, da nisem zastopal samo svoje vere, ampak tudi vero svojih vernikov. Kdo izmed nas je še kdej dvomil nad tem, kar je Rim govoril? Vsako tako dvomljivost smo od sebe zavračali, ker smo vedili, da nauk zastran papeževe nezmotljivosti je nauk, ki je v svetem pismu zapopaden, ki so ga naj imenitnejši učenihi katoliške cerkve terdili, in po katerem se je vselej ravnala katoliška cerkev pri vsih prepirih, ki so se spočenjali zastran vere. Zatoraj se tudi v prihodnje te vere terdno deržite; ne dajte se odtergati od skale sv. Petra. Ne poslušajte nespametnega govorjenja tistih spridenih ljudi, ki ali iz zadolžene nevednosti ali pa iz hudobije še dalje zaničujejo vaticanski zbor in njegove sklepe. Oni nespametnejši zaničujejo le sami sebe. Uk zastran papeževe nezmotljivosti, ki ga je vaticanski zbor izrekel, se tako-le glasi: „Rimski papež, kadar z apostolskega stola govori, to je, kadar opravlja službo pastirja in učenihi vsih kristjanov, in po svoji naj višji apostoljski oblasti določi verski ali djanski nauk, kterege se mora deržati vesoljna cerkev, on po božji pomoči, njemu v

sv. Petru obljubljeni, ima tisto nezmotljivost, s katero je božji Odrešenik svojo cerkev milostno oskerbel v določevanju verskega ali djanskega uka, zatoraj so take določila rimskega papeža same iz sebe nespremenljive.“ To tedaj je vera katoliške cerkve, in kdor se ji vedoma in terdovratno ustavlja, sam sebe iz cerkve pahne, po besedah Gospoda našega: „Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik in očitni grešnik.“ Ne morem tedaj upanja zgubiti, da tudi tisti, ki so v očitnih listih spodbijali to določbo vatikanskega zbora, in Bogu bodi potoženo, še celo zasmehovali, pri vsem tem pa le vender zaterjujejo, da so katoličani in tudi taki biti hočejo, bodo poslednjič to svoje nasprotje spoznali in določili vatikanskega zbora se podvergli.

Spreljubi v Gospodu! Mi živimo v takošnem času, kakoršnega je psalmist zaznamnjaj, rekoč: „Bog je sodnik; on poniža tega, unega povikša; zakaj v Gospodovi roci je kelih poln močnega, nameša nega vina (kelih poln mnogih kazni), ki ga nagnuje (ki ga v svojem serdu piti daje) sem ter tje; vender pa ni spraznjena njegova goša; pili ga bodo vsi grešniki po zemlji.“ (Ps. 74, 8. 9.). Nikar toraj ne odlašajmo resnično pokoro delati, k Bogu se vrniti in greh zapustiti, zlasti lažnjivost, krivičnost požrešnost in nečistost. Ravnajmo se pa tudi po tistem nasvetu, ki ga je prerok Daniel dal kralju Nabuhodonozorju, rekoč: „O kralj! stóri po mojem svetu, ter odkupi se svojih grehov z milošnjo, in svojih krivic z usmiljenjem do ubozih; morebiti ti bo odpustil (Bog) tvoje grehe.“ (Dan. 4, 24.). Ne pozablajte pri svoji milodarnosti tudi potrebe, v kateri so sveti oče z vsemi tistimi vred, ki se jih zvesto deržijo.

Blagodar trojedinega Boga Očeta, in Sina in sv. Duha, bodi in ostani pri vas vekomaj. Hvaljen bodi Jezus Kristus, in brez madeža spočeta Devica Marija!
V Briksnu 26. kimovca 1870.

Vincencij, knezo škof.

Spake napredkove.

Ne bojimo se napredka, a zelo se bojimo — spak napredkovih.

„Svet je ves drugačen, kot je bil,“ zdihuje časih kak star očanec, in prav ima, kajti nihče ne more utajiti, da svet velikansko napreduje. Ozrmo se sem ali tje, povsodi stermé opazujemo nove naprave in iznajdbe, in sicer s takovo hitrostjo in čedalje večjo popolnostjo, da človek ne vé, kateri bi se dalj čudil. Prednost pak gré natoroznanstvu in umetelnosti, ki je dospelo v vertoglavo višavo. Pred kakimi leti nihče ne bi bil mislil, da kedaj utegne priti do tega, do česar je prišlo v kratkem času. Ali neutrudni duh človekov hrepeni le še dalje in dalje hoteč podvreči si na naj silovitejšé natorne sile, da bodo služile njegovi volji, in da bodo pospeševale njegove dušne in telesne namene. Tudi ljudstvo sploh se več ali manj vdeležuje tega napredka ter si ga prisvojuje v svoj prid, kar je prav pametno, ne pa kot časih, ko so le poedini izvoljenci, ali poedini stanovi si prisvojevali napredek.*)

Pač res takovo splošno napredovanje človeškega duha veselí slehernega ljudoljuba, le sitneža, nezadovoljneža bôde v oči, s takim pa se nihče ne bode ruval, saj napredka nam tako ne ustavi. Pač pa pozornega opazovalca boli in peče v serce nekaka druga prikazen, ki se ne dá utajiti, in ki utegne se strahovito

zmaščevati zaradi tega, ker se prezira. Svet napreduje v vseh strokah vede in znanosti, nič pak ne napreduje — v veroznanstvu in vernosti. In vendar je vera prva in naj potrebnejša znanost za zveličanje po smerti. Mesto da bi veroznanstvo se pomikalo naprej z drugimi znanostmi vred, da bi človeka povzdigovalo čedalje više in više, ter ga v veri vterjevalo in v čednosti blažilo, pa opazujemo ravno nasprotno, opazujemo, da vera zostaja, peša, nevarno peša, in više ko se duh človekov vzdiguje v svetnih znanostih, niže pada v pobožnosti in čednosti. To pak je naj hujša kvar človeštvu. Nikar pa ne mislimo, da napredek sam na sebi je kriv, da človeštvo duhovno hira, in da naj se toraj napredek zabrani, ustavi; — ne, nikakor ne, kajti naša sv. vera ne ovira napredovanja v nobeni stroki in na nobeno stran, temuč ga le še pospešuje. Nauki in postave naše sv. vere so prišle iz ust večne Resnice, od Boga, toraj se opirajo na nepremakljivo podlago, in nikdar ne bodo prišle v pravo, resnično navskrižje z učenostnimi na predki človeškega duha, ne, nikdar ne.

Kdo pa je kriv, da človeštvo hira v veri in v čednosti, ko na druge strani ogromno napreduje?

Duh človekov sam je kriv, ker mu je za časno več mar, kakor pa za večno srečo. Popél se je že v vertoglavo višino, pa prevzema se, kakor nekdanj angel, zaradi lepote. Duh človekov se zaveda, koliko premore, zaveda se, da nadoblastuje prirodine sile, toraj se je prevzél, in neče več spoznavati nad sebo višega Bitja, Stvarnika in Gospoda vidnega stvarjenja, neče slišati, da je Bog; on meni, da si je sam vse: gospod in zapovednik; pa ne samo sebi, meni, da je vse, ampak tudi vesoljnim stvarém.

Marsikaj, kar je izumel in vresničil duh človekov, vidi se navadnemu prostaku čeznaravno, čudežnost, in vendar ni nič čeznaravnega, nič čudežnega, temveč izvira iz zgolj naravnih sil ali moči, in ravno zbog tega prevzetavi duh človekov nasproti terdi, da tudi pravi čudeži niso drugo, nego posledica naravnih prikazni, ki jih do sedaj še ne more natančno presoditi, ki pa, češ, se bodo gotovo dale pozneje kedaj pojasniti. Prevzetavi duh človekov tedaj taji, da je Bog vstvaril nebo in zemljo in človeka, da svet ohrani, in meni, terdi, da vse to so napravile stvarilne sile ali moči prirodine.

Kdor tedaj meni, da ni Bog vstvaril nebes in zemlje, in vsega, kar je, taki, se vé da, ne veruje na Boga, ne veruje, da se je Bog nam razodeval, posmehuje se čudežem in prerokovanju, in tudi vse druge Božje dela in naprave so njemu otročja igrača, ki se več ne podajo njemu, ki meni, da je odrastel duhovski šibi, ki se je novošegno izomikal, toraj hoče vse za duri vreči, kar se njegovemu napuhu in njegovi mesenosti ne prilega.

Duh človek, ki se je prevzél, je tedaj že kriv, da človeštvo peša v veri in v čednosti, da je nejeverno. Pa kdo je še kriv?

Materijalizem.

Velikanski napredek, ki ga opazujemo dan danes v mehaniki in tehniki, pa mnogoverstni dobički in polajšave, ki so zbog njih nastopili v različnih zadevah našega življenja, v zlasti pak v občenju in v trgovini, in ki se še vedno množé, vse to je krivo, da človeštvo čedalje bolje hrepeni po imetku pa po vžitku. Človek ljubi imetek zato, ker le tedaj, kedar kaj ima, premore, le tedaj zamore priti do dobičkov in polajškov, ki mu jih podaje napredek časov v mnogoverstnih zadevah; človek ljubi vžitek zato, ker edini vžitek je nemu cilj in konec, po katerem njegov duh hrepeni z vso silo, toraj si pa tudi prizadeva, da čedalje bolj napreduje v vseh strokah vednosti, da bi si tim več časnega pridobil, da bi čedalje več in bolje vžival; v prihodnje njegovo berlavo oko ne vidi.

*) Toraj so pravi prijatli nevednosti, ne pa olike tisti, ki nikakor in nikakor ne privošijo narodu olikovanja v domačem jeziku. Vr.

Ta pobratim in ta posestrima, nejevera pa materijalizem, tedaj ne moreta terpeti, da bi z njima vred tudi vera in čednost napredovali, toraj odbijate verozakon, prav sovražite ga kot svojega naj večega nasprotnika, ter ga uganjate z vso silo, zato da morete brezi zadržka naprej iti, in brezi zavire razlijati svoj vpliv na človeštvo. In res opazujemo z žalostjo, da lažnjivi duh časov pa napredek se bijeta na življenje in smert z vero in vernostjo, pa ne samo s katoliško, edino pravo vero, ampak s slehernim verozakonom, bijeta se ž njim tako togoto in silo, da se tako serdito, silovito in nevarno še nista bila nikdar popred. Celo nasprotnik od začetka sveta, hudič, ni tajil Boga, svojega Stvarnika in Gospoda, temuč se je le branil ponižati se pred njim. Pa tudi naj niže pogreznjeni pogani so verovali na bogove, akoravno niso poznali edinopravega Boga, vendar le so imeli svoje bogove in boginje, ktere so častili, in od kterih so pričakovali ali plačila ali kazni. Se vé da, dandanašnji bogatajci terdijo, da naobraženi, razsvetljeni pogani tudi niso marali za bogove in boginje, ter so to prepuščali duhovnom pa vražastemu ljudstvu. „Kaj menite“ rekel je svoje dni neki učitelj, „kaj menite, da je Julij Caesar res kaj veroval? — Nič ne!“ Bog vedi, kaj bi ta učitelj povedal zastran Sokrata modrijana, ki je še umirajoč naročal, naj darujejo zánj Eskulapu, če se ne motim. Morebiti je bil Sokrat kakov slepar, ali kali? In ali ni znano, da modrejši izmed nevernikov so se celo do tega povzdignili s svojim pre-mišljevanjem, da je pravi Bog le en sam.

Dandanašnji napačni napredek je porodil nov paganizem, takov, da starodavni nič ni proti njemu. Novi paganizem je zavergel Boga. Od napuha omoteni človek si domišljuje, da si je on sam — bog, napuh ne terpi višega bitja nad sebo, sam se posaja na sedež božanstvenosti, tako prevzetovaje pa se je stermoglavil v propad naj gerje nespameti, kajti že v stari zavezi piše kralj David o bogatajcu tako-le: „Bedak govori v svojem sercu: Ni Boga.“

Dandanašnja nejevera pa naj raje zahaja k nenravnosti, nečednosti; kajti kdor taji Boga, ki dobro plačuje in hudo kaznuje, taki taji tudi večno povračilo. Če ni Boga, tedaj tudi ni niti nebes niti pekla, pa tudi na zemlji potem ni ne plačila ne kazni, *) kajti vse, kar se človeku dobrega ali slabega primeri, se ne godí po božji previdnosti, temuč godí se zgolj po naključju, ali pa pride po nasledku tega ali onega dejanja, ki ga je bil človek pričel in razmotal. Človek tedaj bi bil sam svoj gospodar in samosvoj sodnik, vse eno, naj dela dobro ali hudo, da si le zná ohraniti zdravje in življenje, da se le vé obvarovati časne in telesne škode, za druge slabe nasledke njegovega dejanja bi se mu ne bilo bati. Kedar pa taki nejevernik umerje, tedaj on meni, da je vsega konec, da se telo verne v grudni del sveta, v prah, duh pak se izgubi v občno svetovno paro, iz ktere meni, da je bil v svojem času se utrinil, ter da se pozneje kedaj morebiti na novo utrine in vseli v kako novo telo, v novo osebno bitje na zemlji. Kdor pa take bedarije veruje, taki se vé da mora samo na sebi kratko življenje prav pridno vživati, mora si več kot več pridobiti in imeti, da more ugodno, brezskerbno živeti, in naj si pridobi po tem ali tem potu, po pravici ali po krivici, nič ne dé. Take spačene misli o življenji pa je duh Božji dobro zadel že v stari zavezi, ko govori o nejevercih na usta modrega moža tako-le:

„Sami pri sebi napak mislijo, rekoč: Kratek in težaven je čas našega življenja, in ni ga ohladila ob koncu

človekovem (ni ga zdravila zoper smert), in za nobenega se ne vé, da bi se bil vernil iz spodnjega sveta; zakaj iz nič smo se rodili (po naključju), in kmalo potem bomo, kakor da bi nas nikoli ne bilo; ker sapa v našem nosu je dim, in beseda iskra, da majè naše serce. Kadar ugasne, je pepel naše truplo, in duh se razkadi, kakor tanek hlip, in naše življenje preide, kakor sled oblakov, in zgine kakor megla, ki jo solčni žarki preženejo in njegova gorkota potlači, in naše imé bo sčasoma pozabljeno, in nihče se ne bo spomnil naših del. Zakaj naš čas je kakor memogredoča senca, in po našem koncu ni vernitve. Zatoraj pridite, in vživajmo pričujoče dobrôte, in hitro rabimo stvari še v mladosti. Napolnujmo se z dragim vinom in mazili, in naj nam ne odide časov cvet. Venčajmose s cvetlicami, dokler ne zvenejo, naj ga ne bo nobenega travnika, da bi ga naša sladnost ne prehodila. Nihče izmed nas ne bodi ločen od naše potrate, povsod puščajmo za sebo znamenja veselja; ker to je naš delež, in to naš odloček. Zatirajmo ubozega pravičnega, in vdovi ne zanašajmo, tudi ne spoštujmo sivih lás priletnega starčka. Naša moč pa bodi postava pravice; zakaj kar je slabega, ni za nič. Zalazujmo tedaj pravičnega, ker nam nič ne koristi, in je našim delom in nam nasproti, grehe zoper postavo očita, in nas razglaša zavoljo grehov našega obnašanja... Tako mislijo in se motijo; zakaj njih hudobija jih je oslepila. In ne vedo skrivnost Božjih (ne vedó, kakošne skrite namene imá Bog, kedar pravične s terpljenjem obiskuje), in ne upajo pravičnega plačila, in za čast svetih duš jim ni mar. Zakaj Bog je človeka vstvaril neumerljivega, in po svoji podobi in podobnosti ga je naredil. Po nevošljivosti hudičevi pa je smert prišla na svet; in kteri so na njegovi strani, ga posnemajo.“

Take spridene vodila nejeverstva pa so naše dni tim nevarnejše, čim bolj se širi omika med nižim ljudstvom. Včasih se je nahajala nejevera pri nekterih lažnjivo imenovanih prebrisanih priprostodušnikih; in taki ljudje so prihajali veči del iz viših stanov pa iz lažnjivo študiranih, ljudstvo sploh pa ni bilo prekrvašeno s tim plesnjivim kvasom skisane omike, toraj ni bolehalo za njo, kakor dan danes; bilo je zdravo. Dan danes pak z žalostjo opazujemo, kako skisana omika prevzema tudi niže ljudstvo, in iz te nalezljivosti izvirajo kužne bolezni, postavim: verska malomarnost, dvomi, zanemarjanje verskih dolžnost, zaničevanje vere, popolna nejevera, in celo ostudno bogatajstvo. Kdo se ne spominja graških socialdemokratov in prekucubov, onih voditeljev delavcev, pri kterih veljá tole geslo: „Kdor veruje v Boga, če tudi ne veruje, da se je ljudem razodeval, — taki ne more biti socialdemokrat.“ (Konec nasl.)

Janez Brence, nekdanji Unški fajmošter.

(Konec.)

Sedaj pa še eno besedo in prošnjo vam vsem, kteri ste bili ranjkemu v skerb izročeni. Vi predragi Bohinjci bistrisrke fare, ki so vas ranjki gospod Janez tolikanj ljubili, v blagor vaše mladine vse radi darovali, in vas še pozneje v vednem spominu imeli! in vi ljubi Planinci, ki so vas in vaše otročiče tudi težko za pustili! in vi dobri Komenčani, pri kterih so tudi več lét delali z vso gorečnostjo in se trudili v vaše in vaših otrok izveličanje in vi serčno jim vdani prebivavci v Podkrajju, ki njih ljubeznjivega prizadevanja gotovo niste še pozabili! sploh vi vsi, pri kterih so kdaj kot dober duhovni pastir službo svojo zvesto opravljali! še posebno pa vi nepezzabljivi Unčani, med kterimi so naj dalje in do smerti se trudili za vas in vaše otroke, da bi srečni bili sedaj in vekomaj! Oh, vi pre-

*) Po tem nejevskem uku bi tudi sodnija ne smeje hudobnežev soditi in ne kaznovati jih, med čednostjo in hudobijo bi ne bilo več razločka. Vr.

ljubi mladenči in dekleta, njih nekdanji učenci in učenke! Glejte, da bote vsekotzi pošteni, vbogljivi, pobožni, čisti ter v Bogu veseli, kakor so vas učili; in če bi bili kateri zašli s prave poti, glejte, da se povernete spet nazaj, da vas bodo pri sodbi in v večnosti tamkaj veseli. In vi, kateri ste izmed njih nekdanjih učencev in učenk sedaj že možje in žene, očetje in matere! oh spomnite se, kakó so vas ranjki ljubili, ko ste bili pridni in vbogljivi; koliko so za vas storili, kolikošno skerb so imeli za vas, za vaše duše, za vašo časno in večno srečo, — da bote tudi vi vsi enako ljubeznjivo in neutrudljivo skerb imeli zlasti za duše od Boga vam izročeni otrok ter prav v Božjem strahu jih izredili; — da bodo dobri gospod Janez še v večnosti gledali sad svojega truda in se toliko bolj veselili. Pa še eno je, kar vas vse, ki ste bili nekdanj njih skerbi izročeni, kot njih zvest prijatelj prav vse lepo prosim. Dobro veste, da je človek slaba stvar, zmotam in skušnjavam podveržen, da tudi pravični pred Bogom mnogo greši. Oh molite radi za nje, ne pozabite moliti, naj jih mili Bog reši, ako jih še kaj zadržuje v kraju očiševanja! S tem jim bote skazali svojo hvaležnost pred Bogom. Še posebno pa vi, preljudi Unčani! molite zanje tudi pred misijonskim križem in na njih grobu; ako ste pa pri njih trudu za vas jih kdaj še žalili in jim pri njih dobrih namenih še serce grenili, o glejte, da bote to pri njih časti vrednem gospod nasledniku popravili s spoštovanjem, ljubeznjivo in pravo pokoršino, — in bo gotovo dobro za vas!

Kakó bi pa mogel pozabiti tebe jaz, resnični, zvesti mi prijatelj, preljudi Janez! Kaj hočem ti reči, kaj ti želeči, kaj te prositi? O da bi le tamkaj v nebeških višavah že gledal Jezusa, naj ljubeznjivšega prijatla otrok! da bi že tamkej bil pri Marii, varhinja nedolžnosti, in pri sv. Alojziju, patronu šolske mladine, ktera si mladenčem in deklicam tolikrat v češenje in zgled priporočal! O da bi vse, ki si se tukaj z njimi trudil, jih ljubeznjivo učil in vódil, kdaj v nebesih najdel, in se tam z njimi veselil! O da bi tamkaj kdaj podal tudi roko tukajšnjemu siromaku in terpinu, meni, svojemu nekdanjemu tovaršu in prijatlu in vsem meni zročeni, — da bi vsi skupaj tam, kjer ni več ne solz ne ločitve, v Bogu zedinjeni, rešeni vseh britkost in težav, vekomaj se veselili in Trojedinemu čast in hvalo dajali! Fiat!*)

Anton Pintar.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Shod katoliških mož, ki je izrekel protest zoper oropanje Rima, se je primeroma z okolišinami dosti dobro in pošteno obnesel. Akoravno se je čisto malo poprej naznanil in se k temu obhajal prav o nevgodni uri, se je bilo vendar zbralo prav lepo število poštenih mož iz vsih stanov. Duhovnov je bilo malo in tudi družih zato veliko manj, ker o tem času so še popoldanske duhovske opravila, — toda na večer se take reči ne dajo odlašati. Ker je pa Tagbl. vendar zraven svojih novih laži še tudi omenil nekatere gospode po imenu, ki jih ni bilo, naj povemo, da gosp. stolni dekan J. Zupan in dr. Bleiweis sta naznanila naravnost, da ju le opravila zadržujejo in poslednji še s posebnim pristavkom, da se z vsim zлага, kar se bo sklenilo.

Pričujoči so enoglasno g. dr. Kosta izvolili za predsednika. Govoril je najprej gr. Wurmbbrand in posebno povdarjal, kolika krivica je polastenje Rima po Italijanih, pa da ni res, da je Avstrija že tako na koncu, da bi Viktor Emanuel ne bil poslušal, samo ako bi bil Beust resnobno protestiral. Gosp. kanonik Urh, kaj

čversto govoreč, je historično spričal, da je rimska dežela lastina papežev, in jasno je dokazal, da po tem načelu, kakor se je Rim papežu vzel, smejo Velikonemci, Rusi in Lahi Avstrijo tako razkljuvati, da ji ne za dlan zemljice ne bo več ostalo. G. dr. Kosta je k sklepu še pojasnil, kar je na Dunaju slišal od moža, ki je bil ob času ropa v Rimu sam pričujoč, da so Lahi tisto derhal seboj pripeljali, ki je bila najeta, da se je derla po Rimu in je ropu slavo klicala. Neki Francoz je ob času glasovanja nalaš poskusil, kako se godí, in oddal je on kakor tujec sedemkrat svoj glas.

Sklep, kakor smo ga zadnjič naznanili, je bil sprejet brez kacega ugovora enoglasno.

Omeniti še moramo, da dr. Kosta tu gre čast, da je bil pred malo dnevi sprožil misel, naj se v Ljubljani napravi shod katoliških mož za oporék zoper oropanje Rima.

Govor gosp. kan. P. Urha.

Častiti gospodje, dragi poslušavci!

Ob času preseljevanja divjih narodov, namreč: Hunov, Vandalov in Longobardov, katerih nekatere čete so se tudi skoz našo domovino dervile, je sosebno sedanja laška dežela veliko terpela. Zakaj lepi homci, široke planjave, rodovitne njive in pa bogate mesta — vse to je divje narode vabilo, da so tje derli in želeli teh lepih krajev se polastiti. In prebivalci teh od divjih narodov obiskovanih dežel — k komu so se obrnili, koga pomoči prosili? Od gerških cesarjev in ravenaških poglavarjev brez pomoči pušani, so se obračali do papeža, poglavarja cerkve. In v resnici le papeži so poglavitno mesto Rim razdjanja rešili. Tako papež Leon véliki pred Atilom, kraljem Hunov, in pred Genzerikom, kraljem Vandalov; in papež Caharija pred Luitprandom in Rohis om, ki sta bila kralja Longobardov. Zato pravi zgodovinar Janez v. Müller: „Če po natorni postavi razsodimo, je v resnici papež vladar Rima, zakaj brez njega bi Rima (t. j. starega Rima) več ne bilo.“ — Pozneje, ko so Longobardi svojo pogodbo, kakoršno so pred storili s papežem, prelomili in Rimljane zopet napadati jeli, je papež Štefan III popotval do Pipina, kralja Frankov, ter ga za pomoč naprosil, ktero pomoč mu kralj tudi dati obljubi.

V dveh vojskah od leta 752–757 je Pipin premagal Longobarde, ter vernil in podaril rimske mesta sv. Petru in cerkvi. Papež Rim in druge mesta od Pipina sprejme, ne kakor kaj v novi pridobljenega, ampak le kakor kaj povernjenega; zakaj Rim in druge mesta so se bile že poprej papežem prostovoljno podvergle in toraj tudi po vsi pravici bile papežev lastina. Gerški cesar Konstantin Kopronim, preganjavec sv. cerkve, je sicer po svojem poslancu zahteval, da naj se mu dajo v oblast od Longobardov oprostene dežele in mesta. Ali Pipin mu pošlje odgovor: „Franki niso prelevili svoje kervi za Greke, ampak za sv. Petra v blagor svojim dušam.“ — Po Pipinovi smerti se je zopet longobarški kralj Deziderij prizadeval Raveno in Rim v svojo oblast dobiti. Pa Karol véliki ga je premagal in papežu Leonu III Rim in prejšnje mesta kakor tudi še druge mesta podelil, ter zastran te reči spisano pismo položil ravno o božičnem prazniku leta 800 na grob sv. Petra.

Tako se je tedaj po sporočilih zgodovine doveršilo, da so papeži postali tudi deželski vladarji ali kralji, ter so vladali svoje dežele kakor drugi kralji; postave dajali kakor drugi vladarji; in podložni so davke odrajtovali kakor drugod. In bili so papeži vladarji po vsi pravici do svojega prestola, kakor papeži do svojega. In ta pravica je toliko imenitniša, kolikor starejša je. Ni nobene druge vlade, da bi se zamogla s toliko starostjo ponášati, kakor rimska-papeževa vlada. Od kar se je začela,

*) Nasledva še nekaj pristavkov.

je že čez 1000 let minulo. Ktera vlada zamore kaj takega od sebe reči?

Iz zgodovine sem vam, preč. gg., dokazal, kako da so papeži tudi kralji postali. Zdaj moram pa opomniti, da to se ni zgodilo le po samem primerljivi, temuč reči moram, da papeži so postali kralji po previdnosti Božji. In ne mislite, dragi poslušavci, da to je le moja misel. To so izgovorili sami sedanji sv. Oče in za resnico sprejeli zbrani škofje leta 1862, ker 300 zbranih škofov je v listu vdanosti do sv. Očeta takole pisalo: „Tvoj glas, sv. Oče, je vesoljnemu svetu očitno naznanil, de po posebnem sklepu previdnosti Božje se je zgodilo, da je papež, ktereга je Bog za poglavarja in za središče cele cerkve postavil, tudi deželsko vladarstvo pridobil. Zato moramo mi vsi za gotovo resnico terditi, da sv. prestol ni po namerljivi do deželske oblasti prišel, ampak da mu je ta bila po posebni previdnosti Božji podeljena.“ — In ko so papež naznanili, da hočejo deželsko vladarstvo rimske cerkve, njene časne posestva in pravice, kar vesoljnemu katoliškemu svetu sliši, popolnoma in nepoškodovano z vso stanovitnostjo obvarovati in braniti, so zbrani škofje 8. junija leta 1862 tudi še tole sv. Očetu pisali: „Tvojim visokim besedam damo glasno svoje poterjenje in dopadajenje. To tirja od tebe tudi cerkev Kristusova, ker deželsko vladarstvo je bilo rimskim papežem ravno zato od previdnosti Božje podeljeno, da bi zamogli sv. cerkev toliko vspešniše vladati. To tirjajo od tebe vsi verni iz vsih krajev, ker želé, da bi zamogli prosto do tebe priti in brez opovire za svojo vest pri tebi dobivati tolažbe. To tirja od tebe vse občinstvo, ktero občuti, ako tvoja deželska oblast pada, da se bodo tudi podlage vsih drugih vladarstev jele majati.“

Tako so zbrani škofje pismeno sv. Očeta prosili, in sv. Oče so se vedno prizadevali, to dolžnost na tanko dopolnovati. Prizadevali so se kakor papež-kralj rimske dežele sv. Petru ohraniti, deželsko vladarstvo obderžati, ne samo papež ampak tudi kralj ostati.

Ali kaj se je zgodilo 20. sept.? (Konec nasl.)

Knjižice katoliške pri nekterih gospodih, ki so bili naprošeni, da bi jih razpošiljali, tako dolgo ležé, da nekteri udje še prvih bukvic od Savi o-ta v rokah nimajo, akoravno so precej dolgo tudi že tretje na svitlem. Tako se zadržuje namen katoliške družbe; prosimo torej, naj bi dotični prečastiti gospodje blagovolili take reči hitro razpošiljati.

Nove orglje v frančiškanski cerkvi so bile pretečeno nedeljo slovesno blagoslovljene po visoko častitem stolnem dekanu g. Jož. Zupan-u, kateri so imeli tudi slovesno veliko mašo ob 9 in popoldne litanije.

Dispozicija orgel je sledeča: I. Glavni stroj: 1. Principal 16' od E v lica; 2. Pricipal 8'; 3. Bordun 8'; 4. Flavta 8'; 5. Viola di Gamba 8'; 6. Gamsov rog 8'; 7. Trobenta 8'; 8. Oktava 4'; 9. Harmonična flavta 4' (prepiska); 10. Kvinta 2²/₃'; 11. Superoktava 2'; 12. Kornet 5¹/₃', trojni; 13. Mikstura 2', petera.

II. Verhni stroj: 1. Principal 8' v lica; 2. Bordun 16'; 3. Cevna flavta 8'; 4. Solicional 8'; 5. Eolina 8'; 6. Hoboa 8'; 7. Oktava 4'; 8. Traversflavta 4' (prepiska); 9. Flavtica 2'; 10. Šumna kvinta 2²/₃ in 2'.

III. Pedal: 1. Principalni bas 16'; 2. Violon 16'; 3. Sub-bas 16'; 4. Bombarda 16'; 5. Kvintni bas 10²/₃'; 6. Oktavni bas 8'; 7. Violončel 8'; 8. Serpan 8'; 9. Flavtni bas 4'. — Skupaj 32 spremenov (čez 1900 pišalk). Manvala imata C — $\frac{3}{2}$ (56 tast); Pedal C — $\frac{1}{2}$ (27 tast).

K temu še: 1. Manvalni sklep; 2. Pedalni sklep; 3. Zaklopnica (Sperrventil) k glavnemu stroju in pedalu — za meh 32°; 4. Zaklopnica k verhnemu stroju in pedalu — za meh 28°; 5. 6. Zbiralnik (Kollektivzug)

za 9 spremenov glavnega stroja, posamezno ali skupaj; 7. 8. zbiralnik za 6 spremenov verhnega stroja; 9. 10. zbiralnik za 6 spremenov pedala.

Lepa omara, po načertu g. Tomec-a v Št. Vidu, je 37 čevljev visoka, 26 čev. široka in 9¹/₂ čev. globoka.

Gosp. France Goršič si je z velikanskim delom v resnici pridobil slavni venec. Zaznamnjamo naj le toliko, da po mnenji zvedencev so nove orglje naj boljše na slovenski zemlji, ter prekosé tudi imenitne teržaške (S. Antonio Nuovo) z mogočnim glasom, z miloto in prijetnostjo posameznih spremenov, kakor tudi v umetni mehaniki. Stanejo, se vé da, do 8000 gl.;*) pa zvedeni jih veliko više cenijo. Posebna hvala gre visoko čast. gosp. gvardijanu o. Salvatorju, ki je v sedanjih, pravi in posebno cerkveni umetnosti tako malo prijaznih časih imel previdnost in serčnost to delo cerkvi oskerbeti.

Pri veliki maši se je glasilo izverstno petje**) dečkov stolnega kora in gospodov bogoslovcev, prelepo spremljevano od znanega umetnika gosp. Ant. Försterja. Smé se reči, da tako izverstne izpeljave cerkvene glasbe že dolgo v Ljubljani nismo slišali.

Na Dovjem je 21. vinotoka pol pedi snega padlo.

Iz Moravske doline. V Pečah so vis. čast. gg. misijonarji 4. t. m. pričeli o 1¹/₂6 zjutraj sv. misijon, ktereга so 11. t. m. dopoldne srečno dokončali. Seme Božje besede, ki so ga sejali, je obrodilo in rodi dober sad; vedno več je bilo poslušavcev. Če tudi fara nima čez 400 duš, jih je bilo vender blizo 2000 pri sv. Obhajilu. Pripovedujejo, da so bili nekteri prašani od žandarjev, koliko bojo kmetje plačali misijonarjem; pa kar solda jim ni nobeden dal, niso pričli denarja iskat, ampak duš za Jezusa Kristusa.***)

Iz nemškega Gradca, 23. okt. Predzadnjo nedeljo, 16. okt., so imeli v tukajšnji predmestni farni cerkvi v „Münzgrabnu“ nekdanji dekan v Gorjah na Gorenškem, g. Krivic, svojo zlato mašo, in pred mašo so imeli sami primerno pridigo.

Tukajšnji „Volksblatt“ je 16. in 18. t. m. priobčil nektre sporočila o vspehu tukajšnjega malega semenišča, ki nam prav pred oči stavijo korist teh naprav in željo budé, da bi tudi pri Vas kdo enako preštevilil in dokazal, kako je res prav Božja previdnost gnala razsvitljene škofe še v časih, ko je posvetna moč cerkev podpirala in ni bilo še pomanjkanja duhovnov, da so napravili vstave, ki so tako potrebni in koristni ravno zdaj, ko pešanje keršanskega duhá po šolah in očitno zaničevanje cerkve po časnikih, zborih in že tudi po ulicah mestnih marsiktereга odvernejo od duhovskega poklica, pa nevgodna vojaška postava mnogim brani stopiti v duhovski stan. — Le nektre številke naj povém, ktere bi utegnile tudi pri Vas zanimive biti.

*) Tej ceni se nihče ne bo čudil, kdor zvé, da se je zanje porabilo 24 centov čistega cina (brez svinca), čigar cena je danes narasla do 125 gl. za cent; in kdor je imel priložnost njih natančno izdelavo iz naj boljšega blaga ogledati.

**) Peta se je slavnega Karola Greith-a maša v D (Fr. Witt jo imenuje „ein Kunstwerk im wahrsten Sinne des Wortes, voll Schwung und Leben“), Aiblinger-jev „Jubilate“ in obče znani „O sanctissima“, Vogelmann-ov „Ave maris stella“ zavoljo pomanjkanja časa ni mogel na versto priti. Strašila pavk in trobent gotovo nihče ni pogrešal. Pis.

***) Ako se ves svet ni še čisto in popolnoma s pametjo skregal, mislimo, da bi mógli vsi brez razločka hvaležni biti častitem očetom in pa zadevnim duhovnim pastirjem, da se s tolikim trudom in pritežnostmi ljudstvu priložnost nakloni, ter se skoz nekoliko dni posebej mečé in budijo k čednemu in krotkemu življenju, zlasti v naši deželi, kjer se po ponočevanju in pretépih velikrat kervavih solz vredne nesreče pripeté: ne pa, da bi jih kdo zato natolcljivo zalazoval in jim namene pripisoval, kakoršne imajo sleparji. ne pa pošteni redovni, kterih življenje je nepretergana veriga terpljenja in naj trudnišega dela v prid človeštva. Vr.

Tukajšnje malo semenišče se je iz malega začelo l. 1832; takrat so bili 3 mladenči sprejeti. L. 1842/43 je bil vstav razširjen in sprejetih je bilo 23, sledeče leto že 30. To je bilo pod škofom Romanom Zängerlem. Njegov drugi naslednik Otokar Marija grof Attems je s pomočjo duhovščine toliko storil za semenišče, da je bilo v njem l. 1861 178 gojencev, takrat naj več; letos jih je 127. Med l. 1861 do 1870 jih pride počez na leto po 150. Med 174 svetnimi duhovni, ki so bili od l. 1861 do konca 1869 tukaj posvečeni, ste bile skorej dve tretjini iz gojencev malega semenišča, namreč 109. Vse skupaj je prišlo iz njega 161 svetnih duhovnov in 32 jih je stopilo v 10 različnih redov, tedaj 193 duhovnov. Umerlo jih je dozdej 11 in 4 so v pokoji, 4 so se v Rimu izučili bogoslovja in tam dosegli doktorsko dostojnost, domá pa 11 drugih ravno to čast. Trije so v Ameriki, 14 v sosednjih škofijah. Domá je med svetnimi duhovni v delavnosti malo nad četerti del nekdanjih gojencev imenovane hiše.

Imeniten učenjak je rekel, da naj več bistrih glav potóne po malih šolah na kmetih, to je, ne najdejo prilóžnosti pokazati se pred učenim svetom. Kdor pomisli, da se posebno sinovi kmetov in rokodelcev sprejemajo v male semenišča, ki bi sicer veči del ne mogli v viši šole, lahko spozná, kako je cerkev in duhovstvo tudi v tem oziru prijateljica revnih, katerim odpira vrata k viši omiki, *) ki je že časna dobrotá, in k stanu, ki ima v očéh vsakega vernega kristjana visoko čast in imenitnost za čas in večnost.

Če Bog dá, da bode sčasom v državnem zboru večina konservativna, bo treba krepko, pa po postavnih in vstavnih potih zahtevati, da se šolska in vojaška postava primerno popravite. Kdo bo dál še s kmetov sina v viši šole, če vidi, da ne bo vojaštva prost, naj se še tako dobro uči? ali če vidi, kako bo to za njegovo vero in zadržanje nevarno? Le za eno leto se je začel vojaških lét naprej postavil, pa je skor polovica osmošolcev, posebno tistih, ki so iz kmetov in niso mógli pred 7. letom v šolo iti, v vojaški starosti, ki bi sicer ne bili. In njih življenje je drago, njih število pa v vsem cesarstvu ni toliko, kolikor jih lahko pade v eni sami bitvi; — pri duhovstvu se pa to veliko pozná. —

V oziru na vero opomnim na neko brošurico Döllingerjevo iz l. 1849, kjer se vpraša, kako je na Badenskem takrat bil tako hiter in neumen punt mogoč. In odgovori: „Die Brunnenvergiftung,“ to je, spridenje šol, višjih in nižjih po brezvernih učenikih. Od tod pa tudi pomanjkanje duhovnov. L. 1847 je bilo v tamošnji veliki škofiji le 12 duhovnov posvečenih, in število seminaristov (ki so tam le zadnje leto v seminarji, popred pa v konviktu, ki je z univerzo sklenjen), nekdej po 60 naenkrat, se je od l. 1843 naprej na 15 do 18 znižalo. (Döllinger, Freiheit der Kirche. S. 12.)

Že zdaj je po ti in sosednjih škofijah pomanjkanje duhovnov; kaj še le bode, ko se bodo nasledki novih šolskih in vojaških postav nektere leta skazovali, ko bo novo sejanje zrastle? —

Pa še drug vzrok je, zakaj duhovnov vedno bolj pomanjkuje in so marsikere fare prazne, namreč slaba plača. Vsakteremu stanu se je v novejšem času plača povikšala, ker ima denar vedno manjši vrednost, le duhovni, ki so v dušnem pastirstvu, se pusté na tisti stopinji, na katero jih je cesar Jožef II pred 90 leti postavil, če ravno je med tem cena vsega, kar je treba kupovati, postala več ko dvakrat večí; še celo priterga se od dohodkov, ki so bili dozdej, kjer je mogoče, pri

*) Ktere pa nova čra z zmiraj večimi učninami, taksami, o v vsaki prilíki menjavanimi bukvami itd. revežem bolj in bolj pripira, akoravno se z oliko hvali. Kaj pomaga učenikom plače silno poviševati, ako pa sčasoma ne bodo imeli kaj dosti učiti? Vr.

izpraznjenih farah, ali se nasledniku naloži, da mora svojemu predniku, ki je šel v pokoj, letno plačo dajati. *) Ni čuda, da na gornjem Štajerskem je toliko izpraznjenih fará, in med njimi so take, ki so nekdej slovele, in jih je veliko zanje prosilo; zdaj si pa ne upa nobeden izhajati, in morajo oskerbnike (provizorje) imeti, ki se pa tudi le iz pokoršine trudijo. „Verska zaloga“ (Religionsfond) pa ne more pomagati, ker je vedno v „pasivnem“ ali jécnem stanu. Od kod to? „Kärnthner-Blatt“ odgovarja: Cesar Jožef II je dal cerkvenemu premoženju oskerbnika (jeroba) in oskerbnik je slabo gospodaril. Cesar sam ni mogel vsega viditi, in kako so gospodarili tisti, katerim je to zaupal, je dosti znano iz ustnega sporočila in učenih zgodovinarjev. **) (Glej Brunner's theolog. Hofdienerschaft ali pa hist. pol. Bl. Bd. 59. Heft 2.) Pa pomniti je tudi, da zemljišča in hiše, ki so se takrat poprodale, bi dans veliko več nesle, kakor takrat, in še s tistim, kar je ostalo, se ne gospodari v blagor verskega zaklada. ***)

Iz novega Jorka, 4. okt. 1870. Srečno smo večeraj v Kastel-Garden-u na suho novega sveta stopili; sicer smo se bili že v nedeljo zjutraj v novi-Jork pripeljali; pa zavoljo nedelje smo mógli na barki ostati do ponedeljka, ker v Ameriki ljudje nedeljo tako posvečujejo, da še po železnicah vozovlaci ne vozijo in torej tudi ljudi z bark ne spušajo, če se kje ravno v nedeljo pripeljejo, ker je veliko opraviti s tem, da se roba ali blago pregleda in z barke spravi. Odpeljali smo se bili 20. sept. iz Liverpool-a na barki „Batavii“ (ker barka „Manchester“ je bila že napolnjena, ko smo v Liverpool prišli) proti novemu Jorku; ker smo se bili pa že v Kolinu pogodili, torej smo bili 3 dni v Liverpoolu

*) Opomnimo naj o tej prilíki, da tudi pri intencijah za ss. maše je po novem denaru duhoven pogosto na manjšem, ker ne more se vsakemu na novo pojasniti, da pol gold. starega denara je po novem 52¹/₂ kr. (kar je tudi zlo nerodu) in daje se pogosto le 50 kr.

Vr.
**) Kako se državne grajšine in posestva prodajajo, piše „Kärnth. Bl.“ in po njem tukajšnji „Volksbl.“ (15. oktobra) v zgleidh: „Grajšina verskega zaklada Arnoldstein se prodaja, in Millstadt je že dalj časa na prodaj. Da bi se le tako ne cenile, kakor 1) posestvo Schlaggenwald, ki so ga erarni cenilci cenili in prodali za 1 mil. 310.000 gl., prekupci pa so ga koj naprej prodali za 2 milijona 352.300 gl. 2) v Galiciji so bile posestva Podbucz, Borymi in Salotwina cenjene in prodane za 1 milij. in 27000 gl. Kupci Sienmedt in Kirchmayer so jih potem prepustili društvu za prodajo gojzdnih pridelkov (Handelsgesellschaft für Forstprodukte) za 6 milijonov 720 000 gl. (!). 3) Posestvo Waidhofen an der Ybs, prodano za 700.000 od države, od kupcev kaj neki francoski družbi za 1 milijon, ta družba je gojzde posekovala (devastirt) in potem še za 3 milijone „gojzdní banki“ (Forstbank) prodala.

Nekteri mislijo, da ni nobene nevarnosti za ostalo cerkveno premoženje, ker je očitno, da bi vlada z njim mogla toliko plačevanja in dolžnost za šole in duhovne prevzeti, da zemljišča same niso toliko vredne. Pa ne pomislijo, da tudi pri drugih državnih posestvih ni država dobila, ampak le prekupci, in ti bodo radi kaj proč dali kteremu govorniku, cenilcu, svetovalcu, ali kdor jim bo mogel in hotel kaj prigovoriti, da bodo potem sami imeli še toliko večí dobičke.

***) Schulte, Lehrbuch des Kirchenrechts 1. Aufl. S. 445. Der Religionsfond besteht, da die Güter meist verkauft sind, abgesehen von durchgehends zu Spottpreisen an das Aerar durch das Aerar vermieteten Häusern, fast nur in Staatsobligationen, die das Schicksal des Finanzpatents erlebten u. s. w. Dovolite še opomniti na Schulte. System des Kirch. R. 287 Anm. 2. Die Lage der Kapläne ist in vielen Diöcesen eine so traurige, dass es im Interesse derselben und der Kirche (denn gewiss gehört eine grosse Liebe zum geistl. Stande und Abstraction von allen weltl. Rücksichten dazu, um sich der Eventualität auszusetzen, Jahre lang in einer solchen Lage sich zu befinden) dringend nothwendig ist, vor Allem dafür Sorge zu tragen... „Welche Liebe zum geistl. Stande, um z. B. in Böhmen oft 10 Jahre lang mit 200 Florins gequält zu werden? — To je bilo pisano l. 1856. pa je zdaj ravno tako in še bolj resnično, pomoč pa takrat zamujena, je zdaj težji.

zastoj od mornarske družbe (kompanije) preskerbljeni. Plačali smo bili v Kolinu pri Maasen-u in tovarših 50 pruskih tolarjev od vsake osebe za pot iz Kolina do novega Jorka, in smo torej nekoliko bolj po ceni popotovali, kakor pa sem menil; zato smo bili tudi po vsih poglavitnih štacijah od opravuika (agenta) naznanovani in smo lahko popotvali. V Antverpau je en agent zopet že nas pri Dipot-u sprejel; ravno tako v Grimsby-u (pri Hull-u) in v Liverpool-u, in nas je s potrebnim preskerbel ali zastoj, ali pa za majhno plačilo; in tudi v novem Jorku je nam pomagal katoliški poverjenik (Comissionaer) Jožef Köble vse reči lepo vrediti. Danes popoldne odrinemo naprej proti Minesoti. Dozdaj smo vsi zdravi in veseli, in tudi hvaležni vsim prijateljem in dobrotnikom, ki so nam pripomogli k temu misijon-skemu popotovanju. Sedem inam sabo študentov ali misijonških novincev (kandidatov), dva sta bila že popred odrinila, in trije so še napovedani, ako potrebno popotnino dobijo (toraj vseh dvanajst).

Moje fotografije se dobijo pri Dzimski-tu, ako bi jih ravno kdo želel. Z Bogom! Jože Buh.

Pelinovec.

Paradiž županskih poročevanj. Gospodinja v Indijani je pravila tujcu: „Gospod, tako vesele družbe še niste vidili, kakor je véceraj bila pri nas: bilo jih je trinajst parov.“

„Kaj? Trinajst parov poročenih?“

„O ne; — trinajst parov ravnokar ločenih!“ —

Žalost in žalost. Študent je vidil očeta pri igri zgubljevati in se je jokal.

„Kaj se jokaš?“

„Ob, učil sem se, da Aleksander Veliki se je jokal, da njegov oče Filip mu pri tolikih zmagah nič ne bo zapustil pridobiti; jaz pa se jokam, ker se bojim, da mi Vi nič ne bote zapustili zgubiti.“

Tolovajski novi evangelij.

Tone. Pravijo, da bi papež radi iz Rima bežali izmed grabežev, pa nimajo kam.

Nace. V Ljubljano naj pridejo, tukaj jih bomo vsi z veseljem sprejeli.

Tone. Kaj bojo pa „tagblattarji“ rekli?

Nace. Te bomo iz njih hiš spodili, naj grejo, kamor hočejo; sej sami učijo, da se zamore rop opravičiti.

Tone. Nace, ti tega ne razumeš, tagblattarji pravijo, da le papežu se smé krasti in ropati, tagblattarjem pa ne.

Nace. Kaj pa, ko bi mu ta novi tagblatarski evangelij malo popravili in rekli: „Tagblattarjem se smé grabiti in ropati; svetemu Očetu papežu pa nikakor ne?“

Tone. Veš kaj Nace, le pri starem evangeliju ostanimo, in nikar nikomur ne kradimo; sej tatov in „ravbarjev“ je že tako preveč, tagblattarji so pa že sami sebe dosti oropali, kaj jih čemo še mi? Povém ti, da me ne pripraviš tagblattar biti, ko bi mi dal vse hiše v Ljubljani. Čutili bodo enkrat, koliko je tolovajski evangelij vreden: niso nikoli take, da bi ne!

Nace. Bog je pravičen, nikomur ne bo dolžan ostal; naj raji bi pa hotel, da bi se tudi tagblattarji spreobrnili in začeli katoličanom in Slovencem pravični biti.

Razgled po svetu.

Parska vlada je bila škofom prepovedala razglasovati določila vesoljnega zbora; škofje pa se ravnajo po višji oblasti. Razun monakovskega vikšega škofa sta razglasila koncilske sklepe tudi škofa iz Rezina in Aichstát-a. — Se vé, da razni doktorji pravice in nepravice, zdravilstva in nezdravilstva protestirajo zoper Rim, pa brez

posebnega vspeha pri ljudstvu, katero vé, koliko je vredna vera tacih gospodov. Dölinger je bil svoje „šlepträgerje“ povabil v Norimbergo, da bi jim ondi svojo nepokoršino do cerkve v glavo vgilil; prišlo pa je bilo le petnajst vesoljne modrosti, — pravi „Wegweiser“ v Minesoti.

Trierski škof je o mašniškem posvečevanju rekel v oziru na vatikanski zbor: „Jaz z več nemškimi škofi sem mislil, da v naši domovini, v kateri je vera mnogih postala slaba in omahljiva, ni še čas za novo določilo verske resnice. To sem rekel v oziru na Nemčijo, in le samo v oziru na to, kar sem naravnost tudi priterdil. Nemčija pa ni še Cerkev. Škofje družih krajev so drugač mislili, in sv. Oče, ki z naj višji stražnice vse pregledajo, so izrekli, da zdaj je pravi čas za to. Sveti Duh je razločil, naša misel je bila človeška...“ Škof nadalje ovrača in overže ugovore zoper nezmotljivost in sklepa z besedami: „Jaz sem zmiraj veroval v nezmotljivost papežev, in da je bila to vselej tudi vera trierske cerkve, zamorem iz pisem obilno skazati.“

Na Pruskem lastna deželjska postava, ako sovražnik v deželo plane, prebivavce zavezuje, da se morajo vzdigniti, ga z vsim mogočim morilnim orožjem noč in dan povsod napadati in preganjati in mu škodovati, kar se dá. Kako pa delajo Prusi na Francoskem? Gorje ubogim brambovcem svojega ognjiša, ako orožje pgrabijo, da bi iz dežele izgnali sovražnika! Undan so „olikane“ Bizmarkove horde dvajset vasi požgale in 150 kmetov postrelile, rekši, zavoljo „nedopušenega“ vojskovanja. Kralj Viljem je rekel v razglasu do Francozov, da se vojskuje zoper Napoleona III, ne pa zoper francoski narod. Kralj Viljem ima Napoleona v rokah in mu gostoljubno streže v svetlem gradu, francoski narod pa tare tako, da ne dela časti nemškemu imenu, pod kterega ogrinjalom Prus počenja svoje zopernarodne pregrehe. (Tir. St.) —

Rimsko. Kakošno svobodo so lažnjivi Lahi v Rimu prinesli, kaže zlasti tudi to, da so karbonarji ravno v Rimu postavili svojo veliko beznico ali ložo. Eden mavarških listov se baha, da „na podertinah neprevidoma zginjene človeške velikosti, na porušenem papirnatem poslopju človeške nečimernosti se vzdiguje v tihi glorii luč frajmavarjev!“ Tedaj je prišla v resnici gnjusoba razdjanja na sveto mesto. — Vesoljni zbor, kakor pišejo, je zavoljo prekucij odložen, odpustki pa se še zmiraj zadobivajo. Sej molitve je zdaj ravno še naj bolj potreba. — Lahi so menda že razklicali tudi v Rimu svoje temeljne postave, razun za razmere med cerkvijo in deržavo.

V Tagblattu se vse, gnjusobe laškega glasovanja v Rimu opravičujejo, rekoč: „Laško glasovanje se je ogibalo lažnjivega vadjljanja. Nobena zvijača, nobeno kovarstvo, nobena mameluška derhal ni imela vpliva do očitnega mnenja. Prosto se je zamogla ljudska volja razodeti.“ Kdor zná tako brez vse sramožljivosti pred svetom očitno lagati, taki se je mógel že precej časa v tem rokodelstvu vaditi.

Razne novice. Amerikanski časnik „Tribune“ je za telegrafiranje bitve pri Gravelotte-u plačal 2280 tolarjev v zlatu. To res ni malo, če je res. — Novojorški „Herald“ piše, da gospodje protestanški pridigarji bi radi v Rim svoj koncil sklicali. To bi bilo pač nekaj: kake dve sto protestanških pridigarjev, ravno toliko pridigaric, pa še kaj pridavka z otroci! Spolnilo bi se nekaj prerokovanja o „razdjanji na svetem kraju.“ — Turčija in Grecija ste storile med seboj zvezo za boj in brambo. — Te dni so začeli govoriti o primirju med Prusom in Francozom, kar bi utegnilo biti priprava za naslednji mir. Anglija v ta namen posreduje in druge vlade jo podpirajo. — V Pragi v bolnišnici je menda mož Vaclav Mozny, ki je star 120 let. —

Iz Ljubljane. P. n. g. stolni dekan Jožef Zupan bodo v nedeljo, 30. t. m., investirani in vmesteni.

Čast. g. Fr. Bostjančič je postal katehet v mestnih šolah, in ob enem času pomožni duhoven za drugo sv. mašo ob nedeljah in praznikih v jetnišnici na ljubljanskem gradu.

Beseda za uboge šolske otroke, ki se imajo tudi to leto o Božiču obleči, bo to saboto, to je, 29. t. m., v mestni Reduti. Začetek je o 1/2 8 uri. Naj bi se zlasti premožniši obilno vdeležili te veselice, za katero je vstop po raznosti prostorov od 3 gld. do 80 kr., da se bode več otročičem pomagalo.

Slovenska študentska družba na Dunaju, pripoveduje „Vaterland“, je imela 22. tega mesca obilno obiskan shod, in eden je storil predlog: „Vsak ud naj v svoji okolišini in po svojih močeh dela zoper rastoči klerikalni vpliv.“ — Kaj je ta „klerikalni vpliv“, so nam zadevni vitezi že večkrat povedali in pokazali; toraj slava značajnim slovenskim mladencem, ki so vertoglavji mavtarski nasvet pod klop vergli! Akoravno je švignila že marsiktera pšica, namočena v enakem strupu; vender upajmo, da svojbina teh nespremišljencev je le mala. Poznamo škvart „viteških domorodcev“, kateri bodo jutri ali pojutrišnjem ravno tako „zvesti“ svojemu domoljubju, kakor so danes svoji Cerkvi, ter bodo na golih kolenih klečé kadilo zažigali molohu tlačitelju slovenske reči, samo ako bode tako veléval ljubi kruhek ali pa njih šef. Probatum est. Ravno to pa priča, da je res velika potreba za domače višji šole, v katerih bi se bolj ohranil duh domače lastnije in koristi.

„**Tagblatt**“, ktereга „moral“ in „olika“ je, da laške tolovaje očetovsko pod peruti jemlje, cerkveno reč pa meče pod noge o vsaki priliki, je že naprej bil opsoval nektere može, o katerih je mislil, da bodo v nedeljo govorili zoper rop nad Rimom. Napisal je celo stran laži in potuhnjenih zvijač. Danici očita, da psovke kuje zoper laško svobodo, udom katoliške družbe sploh pa natveza, da hočejo vojsko z Italijo. Ne bomo se o tem pričkali, zakaj ko bi to tudi res bilo, bi bila vojska z grabeži manj sramotna, kakor pa bratovstvo z njimi — po Tagblattovem načelu. Tudi nismo zavidni Tagblattu, da je laško ropanje njemu laška svoboda. Dober tek! — Prav čarno-mične so tudi nadaljne Tagblattove doktrine, ki se na to-le izhajajo: Kadar vas bode kdo hotel opliniti in oropati, vi pohlevno recite: Preljubljeni gospodje tatovi! vse nam pograbite in pokradite, to tirja „vaša svoboda;“ mi bomo vam pa nato rekli: „Pax vobis“ — mir vam bodi! Sej vsak dan tako molimo! — Zares, ko bi bili možeje Tagblattovi kterikrat imeli jasno pamet, bi rekli: zdaj so jo zgubili.

Ravno tako čudno se podaja zahtevanje po „zedinjeni Slovenii“ primerjati z laškim ropom. Zediniti ločene narodnosti pod enim in lastnim vladarjem je blezo vender kaj družega, kakor pa enemu vladarju dežele grabiti in jih drugemu dajati. Po Tagblattovem modrovanji tedaj bi kmet ne smel n. pr. svojih lastnih njiv ali travnikov bolj primerno pregraditi; čisto „moralno“ pa bi storil, ako bi sosedu 3 ali 4 travnike s silo vzél, češ zato, ker na unih ravno tako zelena trava raste, kakor na njegovih.

Kakošen zapopadek ima Tagbl. o nezmotljivosti, je pokazal jasno s tim, ker misli (ali se pa le štuli), da mora tudi papeževa nezmotljivost terpeti, ako terpi njegova samosvojnost. Toda, vsak lahko vé, da je papež vtesnjen v svoji delavnosti, — tudi je mogoče, da v kaki reči v škodo sv. cerkve kaj prijenja, ako ni samosvojin (in ta pomen ima protest); „ex cathedra“ ali

v verskih rečéh, ki jih uči narode, pa nikoli zmote ne bo učil, če tudi Garibaldi vse meče in ljubljanski blatovci vse peresa nad njim polomijo. O daljnih bedarijah škoda za besedo.

Iz Tersta, 24. okt. Cerkev oo. kapucinov na Hribcu (Montuzzi) v Terstu, ki se je več lét zidala s samostanom vred, je bila preteklo nedeljo, 23. okt., slovesno posvečena. C. kr. podnamestnik, mestni župan in več družih prvih gospodov iz mesta je bilo pričujočih. To bodi naznanjeno po Danici, da zvedó tudi dobrotniki na Kranjskem, kateri so k zidavi te Božje hiše pripomogli — v Ljubljani, v Kranji, v Teržiču, v Kamniku. Bog jim plačuj! Ljubivec Slovencev.

Duhovske spremembe.

V terzaški škofii. Naslednji č. gg. so tako-le postavljeni ali prestavljeni: Ig. Meško, kapl. v Černici, je postal fajm. v Valmovrasi; — Nik. Druskovič, kapl. v Grizinjani, ravno tam za administr.; — Jož. Rupnik, kapelan v Klancu, gre v pokoj za 6 mescev; — Ant. Petelin, subsid. v Pasu, gre za kapelana v Černico; — Jan. Šega, duh. pom. v Terstu, za korvik. itd. k sv. Justu; — Pet. Tomazin, duh. pom. pri sv. Jakopu v Terstu, k sv. Terezii v Terstu; — Klem. Skubka, koop. v Moščenicah, k sv. Antonu v Terst; — Jak. Kocijan, kap. v Štorji, in Jan. Černe, koop. Sežani, v Terst k sv. Jakopu; — Jan. Lupetina, kop. v Petrovii, v Terst k Marii D.; — Jož. Sancin, koop. v Buzetu, v Plavijo; — Jak. Ladavec s Pazna v Žmin; — Jak. Leben v Draguča v Veprinac; — P. Svetlin z Novigrada v Štorje; — Jož. Zakotnik iz Sovenjaka v Novigrad; — Jan. Pehar iz Umaga v Petrovijo; — Hijac. Gottardis iz Buj v Mile; Ant. Spanio iz Mila v Buje. — Novoposvečenci: Jož. Artico v Koper; — Jan. Benedik v Kerkovice; — Natal Depiera v Draguč; — Fr. Franza v Mile; — Ant. Jakomin v Pazen; — Bl. Glavina v Buzet; — M. Markič v Truške; — M. Rebolj v Sovinjak; — Avg. Škocir v Umago; — Mih. Šobar v Cubed; — Drag. Žnidarič v Moščenice; — Jož. Zupan v Sežano; — And. Scitar za subsid. v Pas; — Fil. Vončina v Klanic. — Prečast. gosp. Fr. Troha, kurat v Kasta-Boni, je postal dekan v Karkovcih. — Umerl je čast. gosp. Ant. Perko, profes. v Kopru, 24. kim. R. I. P.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Iz Zatičine 20 gl. (vmes 4 gl. sr. star. den.). — M. Mrak 60 kr.: „Bog daj zmago zoper sovražnike!“ — Gospa iz Benedk 10 gl. — Gospodičina iz Laškega 5 gl. — 3 gld. s pristavkom: „Želim Sardina skorej iz Rima pognat.“ — Gosp. Jan. Rozman 2 gl. 70 kr. — Duhoven v pokoju 1 gl.

Za mis. g. Buha. Iz Zatičine 1 gl.

Za pogorelce v Postojni. Iz Zatičine 2 gld. — Iz spodnjega Tuhinja 5 gl. — L. Pavlin 1 gl. — Duhoven v pokoju 1 gl. — Mošniška fara 6 gl. —

Za afrik. mis. E. Zigman 1 gl.

Za bulg. mis. Iz Zatičine 2 gl.

Popravki: V zadnjem listu naj se za rekom: „Exurge Domine! itd.“ bere 20 gl. (namesto 2 gld.) — V opombi spodej str. 337 beri Širaj namesto Šraj.

Opomba. Pročimo, naj se zastran pošiljanja (odpravnštva) našega lista, ako je kaka pomanjkljivost itd., nikar ne naznanuje vredništvu, ampak le odpravnštvu in založništvu Zg. Dan.; vredništvo nima nič pri tem in ni krivo, ako kak list ne pride. Tudi naročila se pošiljajo le založništvu, t. j., g. Blazniku.